REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
În Viena la M. Dukes Nachf., Nax. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. În Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-kürut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXXI

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 275. Braşov, Sâmbătă 13 (26) Decemvrie 1908.

Nota circulară rusească.

Avem să mulţumim pressei engleze că cunoaştem cuprinsul notei circulare a ministrului de externe rusesc, adresată tuturor reprezentanţilor ruşi de pe lângă puterile semnatare ale tratatului dela Berlin, înainte de a se publica în foaia oficioasă „Rossiia", şi tot acea pressă a făcut cunoscut în trăsături generale şi cuprinsul discursului, pe care d-l Isvolski îl va ţinea astăzi, Vineri, în Dumă asupra politicei exterioare a Rusiei. Nota este răspunsul celui dă guvernul Ţarului la nota austro-ungară ce a fost prezentată cabinetului rusesc încă la 7 Octomvrie a. c. de ambasadorul contele Berchtold, privitor la hotărârile asupra Bosniei şi Herţegovinei şi a sandjacului Novibazar. Ceea-ce se spune în acest act diplomatic şi ceeace va spune azi Isvolski în discursul său, descopere intenţiunile şi apucăturile diplomaţiei ruseşti, cari numai amicabile nu sunt politicei austro-ungare şi denotă că ţânta politicei ruseşti nu este de a aplana dificultăţile ce s'au ivit în Peninsula balcanică, ci mai mult de a împiedeca ca situaţia de acolo să se limpezească.

Anexiunea ca şi proclamarea independenţei Bulgariei nota rusească le declară de acte unilaterale prin cari s'a schimbat tratatul dela Berlin. Reamintind hotărârea luată de puterile europene în conferenţa dela Londra din 1871, prin care au recunoscut ca bază a dreptului internaţional că nici una din puteri nu poate să se iibereze de îndatoririle, ce i-le-a impus un tratat, şi nu poate schimba dispoziţiunile lui decât numai cu consimţământul puterilor semnatare, Rusia declară că ea a observat acest principiu şi faţă cu tratatul dela Berlin, deşi acesta a creat pentru ea şi statele balcanice condiţii asupritoare. Ori ce abatere dela acest principiu poate zdruncina bazele echilibrului politic şi poate ameninţa astfel pacea universală. De fapt procederea Austro-Ungariei şi a Bulgariei au produs o încordare a situaţiei în Peninsula balcanică şi au alarmat Europa. Turcia a protestat formal contra violării tratului dela Berlin, iar Rusia a declarat la Constantinopol că tratatul dela Berlin nu poate fi schimbat fără consimţământul puterilor semnatare. Ideea emanată dela Turcia a conchemărei unei conferenţe a dat prilej cabinetelor să-şi schimbe părerile în mod confidenţial, dar până acuma nu s'a putut ajunge la o definitivă înţelegere. Greutatea principală o formează până acuma deosehirea de vederi între Austro-Ungaria şi Rusia cu privire la competenţa conferenţei. Guvernul austro-ungar a declarat că poate fi primită în programul conferenţei şi cestiunea Bosniei şi a Novibazarului, dar nu admite ca asupra acestor cestiuni să se desbată în conferenţă, şi a început negocieri directe cu Turcia. Conferenţa, după Austro-Ungaria, n'avea decât să ia la cunoştinţă înştiinţarea despre cele petrecute şi să desfiinţeze art. 25 al tratatului dela Berlin.

Cabinetul din Petersburg — zice nota mai departe — n'a putut să se alăture la aceasta părere. Spre a sprijini această procedere, nota aduce ca exemplu ruperea clauzulei tratatului dela Paris privitoare la corăbiile de războiu ruseşti pe Marea neagră, pe care Rusia a trebuit s'o supună votului conferenţei dela Londra din 1871. Înţelegerea directă dintre Austro-Ungaria şi Rusia — zice Isvolski în notă — face să ajute cauzei dar nu poate să înlocuiască sancţiunea de către puteri după deliberarea obiectului. Mai pretinde nota că nu-i destul să se desfiinţeze art. 25 al tratatului dela Berlin, ci trebue să fie înlocuit printr'o dispoziţie care să precizeze exact noua situaţie în Bosnia şi Herţegovina.

Mai departe nota rusească spune, că guvernul austro-ungar şi-a mai modificat părerea şi propune o nouă modalitate, după care lipsa deliberărei cestiunilor în conferenţă să fie înlocuită prin negocieri premergătoare între cabinete. Modalitatea aceasta o găseşte incomodă şi complicată, dar totuşi o crede aptă de a delătura pericolul unor divergenţe prea aspre la conferenţă.

În fine nota repetă că cestiunea Bosniei şi Herţegovinei are un caracter european şi că e de lipsă pentru definitiva ei resolvare consimţământul tuturor puterilor semnatare. În fine spune că cabinetul rusesc a propus cabinetului din Viena ca acesta să comunice proiectul său celorlalte puteri.

Iată ce vrea deocamdată Rusia. Dacă vom adauge că Isvolsky mai reclamă pentru Bosnia şi Herţegovina şi o autonomie — deşi n'o indică şi formulează mai deaproape — vom avea icoana deplină a acţiunei ce o desfăşură diplomaţia rusească bazată pe înţelegerea ei cu Francia şi cu Anglia şi ne vom convinge totodată cât de slabe sunt prospectele unei grabnice şi pacinice aplanări a crizei din Balcani.

Cari sunt factorii competenţi ai armatei? S'a constatat că nu toţi factorii competenţi ai armatei împărtăşesc vederile ministrului de războiu, care în comunicatul său oficial asupra învoielii militare cu Ungurii a afirmat că cei din fruntea armatei sunt de părere, că dorinţele naţionale ale Ungurilor pot fi împlinite şi că nu ating comuniunea şi unitatea armatei. Între factorii competenţi ai armatei este în primul rând *Împăratul*, apoi vine *ministrul de războiu* şi mai este a se socoti şi votul *statului major general al armatei*. Afară de aceasta, — spune »N. Fr. Presse« — s'a făcut cunoscut în mod oficial că arhiducelui moştenitor *Francisc Ferdinand*, care stă la dispoziţiunea comandei superioare împărăteşti şi care prin urmare asemenea aparţine conducerei armatei, i s'a pus la dispoziţie de curând o cancelarie militară. De aci rezultă că i s'a dat în chestiuni militare un vot important din partea Monarhului. În fine se mai ţine de factorii armatei, încât pentru Austria, şi parlamentul austriac. Dacă ministrul-preşedinte ungar cere din considerarea cerinţelor parlamentare a se face schimbări în organizaţiunea armatei, şeful guvernului austriac trebue să protesteze contra unor dispoziţiuni unilaterale, fără consimţământul parlamentului austriac. O învoială militară poate fi încheiată ca ori şi ce altă învoială numai de cele două parlamente. Trebue să înceteze odată — încheie numita foaie — duetul politic între Coroană şi guvernul ungar în chestiunea armatei.

Textul rezoluţiei lui Dr. Lueger în favoarea tratatului comercial cu România. Iată textul resoluţiunii propuse în ultima şedinţă a camerei deputaţilor austriaci de către Dr. Lueger în favoarea tratatului de comerţ cu România: »Guvernul este învitat a lucra cu toată energia pentru ca negocierile tratatului de comerţ cu România să fie continuate cu conştiinţa scopului de a obţine un rezultat satisfăcător pentru interesele industriei şi agriculturei austriace. Tratatul să fie supus camerei fără întârziere«.

Discursul d-lui Isvolsky. Astăzi, Vineri, Duma din Petersburg va ţinea o şedinţă de mare importanţă, căci pentru ziua de azi a anunţat ministrul de externe Isvolsky vorbirea sa de mult pregătită asupra *politicei exterioare a Rusiei*. Cu abatere dela praxa de până acuma ziarul »Times« din Londra a destăinuit mai înainte, care va fi cuprinsul discursului lui Isvolsky. Spune că acesta va vorbi în Dumă despre nizuinţa Rusiei de a proceda în înţelegere cu Franţa şi Anglia în cestiunea crizei balcanice. Rusia a fost de părere că această cestiune este per escelentiam europeană şi că prin urmare soluţiunea ei aparţine unei conferenţe a puterilor. În presupunerea aceasta Rusia a consimţit la conferiri separate cum le-a propus Austro-Ungaria. Pe lângă aceasta doreşte Rusia să se dea »provinciilor ocupate o formă oarecare de *autonomie*, spre a asigura interesele tuturor celor pe care îi atinge. În amănuntele planului nu va intra Isvolsky.

Aceste destăinuiri au făcut senzaţie pretutindeni, fiindcă din pretenziunea ce o ridică Isvolvsky ca să se dea Bosniei şi Herţegovinei o autonomie, rezultă că Isvolsky în realitate nu vrea să se întrunească conferenţa europeană, deşi ea a fost propusă de guvernul rusesc. Bine că admite o discuţiune între guvernul din Petersburg şi Viena pentru stabilirea unei înţelegeri, dar îndată ce pune astfel de condiţii ca acordarea unei »autonomii« trebue să ştie înainte că Austro-Ungaria nu se va putea învoi a se prezenta la conferenţă în astfel de condiţiuni. Se crede că Isvolsky de aceea stărue pentru autonomia bosniacă, ca să încunjure ori-ce recunoaştere publică a anexiunei şi să-şi asigure printr'asta simpatiile Sârbilor.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Ţapul.*)

Au venit şi pe meleagurile acestea fluturii albi ai iernii. Au coborât leneşi, tremurători, şi au înălbit până în zare faţa pământului. Şi crângurile se întind desfrunzite, cafenii, cu o uşoară păclă arămie deasupra lor. De acum îngropate într'un fund de odaie rămân straele călătoriilor verii; iar puşca, care mi-a fost tovarăş tăcut, nu va trece mult şi va incepe să-şi dea drumul glasului prin îngheţatele păduri de pe coaste.

Eşiţi la arătare, cizme cu turetcile înalte! arată-te din fund de sipet, blăniţă călduroasă! — Şi căciula mare de miel unde mi-i? şi mănuşile mari ca două caracatiţe? Dar cingătoarea de piele? Dar cartuşierile cu tuburile pline de poşte? A venit iar vremea bună, măi Ioane; ia ia-ţi cojocul pe umeri şi dă o fugă până la Ştefănescu puşcaşul... Zăpada e de-o palmă; a dat un ger de scapără.... Mai spre seară ar fi bine s'o luăm spre pădure. Poate ne cade ceva la potică!

Şi pe la toacă vine săniuţa sprintenă cu Puica, iapa noastră cea blândă. Cu puşca, cu torba, gros înfăşurat în căldura hainelor, mă sui şi-mi vâr picioarele în fân. Alăturea de mine se cuibăreşte Ştefănache puşcaşul, un bondoc care-mi ajunge la piept, cu flinta lui veche cu buza subţire într'o parte, ca hârtia de ţigare, cu ochii lui mititei, picături de păcură lucind sub tuflele sprâncenelor, c'un zâmbet poznaş între mustăţi şi barbă, c'o traistă de snoave, gata să le scoată oricând la lumină.

»Ce zici, Ştefănache? ne cade azi ceva?

— Apoi eu ştiu? după cum s'a *tâmpla*! Dimineaţă am fost aşa o leacă împotriva pădurii, şi la margine am dat de urme multe...

— De epuri?

— Cum spui, de epuri... Dar erau şi de altele, erau şi capre...

— Ce spui!

— Hm! face Ştefănache şi mă priveşte cu coada ochiului.

— Va să zică stăm bine! zic eu. Şi numai de urme ai dat?

— Numai.

— Aşa, vre-un foc n'a pocnit? vreun epure n'a dat cu botul în omăt?

— Hm! face iar Ştefănache.

— Câţi, Ştefănache? spune drept!... câţi?

— »Doi...« şopteşte puşcaşul tuşind încet.

Şi săniuţa sboară pe omătul luciu; Puica sforăeşte; în urmă rămân două dungi albăstrii; pe de lature o pulbere de diamante tremură licărind, undoind par' că. rămâne în urmă; şi sus, pe coastă. începe a se vedea pădurea, sub fumul ei arămiu, şi bord-iul pădurarului la margine, fumegând spre cerul albastru, limpede, neclintit. Aerul aspru îmi şuera pe la tâmple, îmi îngheaţă bărbia, îmi arde sfârcurile urechilor. Şi ceva cald mi-se strecoară prin piept, îmi strânge inima: turburarea, aşteptarea. Aşi vrea să ajung mai curând, mai curând aşi vrea să am sălbătăcimea în bătaia puşcei; şi parcă nu-mi place că hoţul de Ştefănache a răsturnat singur doi urechiaţi.

Zurgălăii sună repede împrăştiind în întinderi clinchete argintii. Un şirag lung de corbi se înalţă de departe din zare, punctând cu negru de cerneală albastrul cerului. Şi repede, repede, suim coasta, şi Puica sforăe zvârlind pe nări două suluri de aburi.

»Măi Gheorghe, măi cumnate Gheorghe!« strigă Ştefănache.

Şi pădurarul ese cu părul vâlvoiu, cu pieptul descoperit. Ne coborâm repede, »cumnatul« Gheorghe duce pe Puica la adăpost. Cu Ştefănache după mine, o iau pe cărare, întru îndată sub bolţile ninse ale copacilor mari. Pe vâi soarele împrăştie luciri sângeroase; uşoara negură a pădurii pare un fum de lumină. Şi dintr'odată, cum ne oprim în desişuri la marginea poenei, fără nici un cuvânt, o tăcere adâncă se lărgeşte în laturi, în sus, ne înfăşură, ne strânge, ne înlemneşte parcă. Nici un murmur de vânt nu se strecoară prin crengi, nici un fâlfâit de pasere nu trece. Pădurea e împietrită; o creangă care trozneşte uşor înfioară tot codrul, şi în urmă liniştea par' că-i mai mare în nesfârşita singurătate.

În urmă, spre asfinţit, o bucată de vreme pădurea parcă arde; apoi uriaşul foc se dărâmă, şi umbra se strecoară prin desişuri.

Ştefănache, de cealaltă parte a poenii pare o mogâldeaţă neagră; eu, ghemuit dincoace, stau cu cizmele în omăt, reze-

*) *Sadoveanu*. Povestiri de sărbători, Bibl. p. toţi Nr. 284—285.

Deşteaptă-te Române!

Proces la tribunalul din Alba-Iulia.

— 23 Decemvrie n.

E bine cunoscut înaintea publicului cetitor, că pentru *marşul „Deşteaptă-te Române“*, care s'a cântat cu ocazia unei petreceri aranjate de *societatea pompierilor din Blaj* în iarna trecută la prima Februarie — în urma unei arătări făcută de un »oaspe« strein — procurorul din Alba Iulia a intentat pe baza binecunoscutului §. 172 din legea penală proces criminal împotriva d-lor: Ioan Maior, Dr. Dănilă Sabo, Victor Muntean, Iuliu Pop, Traian German şi doamnelor: Augusta Sabo, Cornelia Maior, Eugenia Muntean şi Silvia Pop, toţi din Blaj. Senatul de acuză a sistat procedura dar tabla din Cluj în urma recursului înaintat de procuror a îndrumat tribunalul din Alba-Ilia, să pertracteze delictul statorit de procuror.

In 19 şi 20 Decemvrie c. *tribunalul din Alba Iulia* s'a ocupat de acest delict, şi după o desbatere întreţăsută de scene vii şi interesante, a achitat pe toţi acuzaţii. Această achitare însă nu ne multţămeşte pe deplin, pentru că în motivare tribunalul spune, că marşul »Deşteaptă-te Române« *conţine în sine sâmburile agitaţiei*, dar în cazul de faţă acuzaţii au trebuit să fie achitaţi de oare ce aceştia n'au cântat »*cuvinte*“ din acest marş. Nu ne multţămeşte sentinţa asta, pentru că e scoasă şi ea din spiritul vremilor de azi necruţătoare faţă de noi. De aci înainte deci — de am sta să ne conformăm sentinţei tribunalului din Alba Iulia ar fi să nu se mai intoneze cântarea noastră izvodită din sbuciumata şi puternica liră a lui Andrei Mureşianu. N'am mai avea deci voie, decât s'o lăsăm să tremure pe coarda violinelor şi să răsară puternică din farmecul trâmbiţilor şi al flautelor sau să alunece neauzită din graiul tăinuit al vr'unui pribeag depărtat de lume, eşit dintre oameni.

Pertractarea.

Pertractarea s'a început Sâmbătă în 14 Decemvrie c. la 3 oare d. a. Dintre fasionările acusatilor, cari au fasionat *ungureşte*, unii fără să cunoască bine limba maghiară — afară de d-nele Sabo şi Pop, cari au fasionat *româneşte*. ţin să relevez fasionarea d-nei Sabo, pe care o dau aici în întregime drept răspuns la întrebările puse de preşedintele tribunalului.

Preşedintele: Cunoşti acuza?

Acuzata (d-na Sabo): Da!

Preş.: Recunoşti, că eşti vinovată?

Acuz.: Nu pot să recunosc, pentru-că ştiu, *că n'am comis delict.*

Pr.: De ce v'aţi sculat d-voastră sus, când s'a cântat Deşteaptă-te Române?

A.: *Ne-am sculat, ca să dăm cinstea cuvenită acestui imn. Eu aşa am învăţat în casa părintească, ca să cinstesc cu orice ocazie acest cântec.*

Pr. Ce însemnătate are această cântare?

A.: *E imnul nostru naţional, care are acelaş rost, pe care-l are imnul Maghiarilor şi precum aceştia se scoală în picioare când îl cântă, aşa ne-am sculat şi noi.*

Pr.: Cine a provocat publicul, să se ridice în picioare?

A.: Nu ştiu. Atâta ştiu, *că eu când am auzit, că se întonează „Desteaptă-te Române“ m'am sculat în picioare, şi după mine s'au sculat şi celelalte dame, ş'am ciocnit cu toţii paharele în cinstea acestui imn.*

Pr.: Aşadar d-ta te-ai sculat întâiu în picioare?

A.: Da eu. M'am ridicat şi *mă voi ridica totdeauna, pentru-că altfel nu pot face.*

Pr.: *Cuvinte* a-ţi cântat?

A.: Nu!

Acesta a fost interogatorul doamnei Sabo, soţia advocatului Dr. Dănilă Sabo. Cred, că nu e de lipsă nici un comentar. D-na Sabo şi-a făcut datoria. Alt răspuns nici n'a putut da. cuvintele dânsei au fost izvorâte din conştiinţa sa curată. Prin fasionarea sa a încălzit sufletele, cari mai poartă încă o scânteie din simţămintele genuine româneşti şi'a dat celor răi, încurcaţi şi neştiutori prilej, să înţeleagă, că neamul nostru are încă fii curagioşi, cari ştiu să-şi spună cuvântul în mod demn şi cari ştiu să dovedească în ori ce împrejurări, că *limba românească* ţine să-şi păstreze încă drepturile sale şi că tradiţiunile şi cântecele poporului român au încă îndreptăţirea ca să trăiască şi eziste pe aceste plaiuri... A trăit odată pe vremuri o mamă zisă Sempronia, care a crescut pe fraţii Grachi şi alta pomenită în cronici cu numele Doamna Oltea, care a crescut pe un Ştefan... Cine dintre cei ce au ascultat mărturisirile d-nei Sabo, femeie cu chip demn şi glas hotărât, nu i-a atribuit acestei Românce ceva din strălucirea acelor mame?...

După ascultarea acuzaţilor a urmat ascultarea mărturiilor. Ca martor a fost ascultat şi pretorele neofit Lengyel Moricz, care cu fruntea învăluită în sudori, şi-a dat cea mai desnădăjduită silinţă, ca să »dovedească« acuza. »Când am auzit. că se cântă »Destyapte« — zicea el — m'am gândit să provoc societatea, să se împrăştie, dar n'am avut destulă forţă brachială la îndemână şi singur n'am îndrăsnit să mă iau la harţă cu ceata agitatorilor«.. Martorul Elekes spunea, că ştie atâta numai că cântecul »Destyapte« batjocureşte pe Maghiari şi că prima impresie ce i-a făcut-o acest cântec e, că ar fi dorit să se vadă afară. Martorul Posza Gergely (ţigan) la întrebarea preşedintelui, că de ce *a zis* marşul *Deşteaptă-te Române*, a răspuns, că acest cântec e un cântec tare bun şi că cine are simţ trebue să se ridice în picioare când îi aude acordurile.

După respingerea cererei d-lui apărător *Maniu* de a se asculta încă câţiva martori s'a purces a doua zi Dumineca în 20 c. la 10 oare a. m. la ţinerea rechizitorului ş'a pledoarelor. Procurorul declară, că faţă de acuzaţii Traian German profesor şi d-nele Cornelia Maior, Eugenia Muntean, Silvia Pap retrage acuza, deoarece »din fasionările acestor acuzaţi deduce, că ei au fost *siliţi* la provocarea celorlalţi să se ridice în picioare.« Susţine însă şi mai departe acuza faţă de d-nii: Ioan Maior, Dr. Dănilă Sabo, Victor Muntean, Iuliu Pop şi d-na *Augusta Sabo.*

Rechizitorul procurorului.

In *rechizitorul* său procurorul rătăceşte prin trecutul istoric fără se vrea fiind-că nu-l cunoaşte al Maghiarilor şi Românilor şi-l apreciază aşa cum să pricepe, afirmă că dânsul nu vrea să se ocupe de intenţia care l'a îndemnat pe Andrei Mureşianu, ca să scrie »hora« »Deştyaptate Romanye«, ci ţine să constate, că prin această »horă« (nota) »*naţiunea română*« (autentic: »a román nemzet«) se agită la ură împotriva naţiunei maghiare. Acuzaţii au cântat ca să agite. Şi nici nu se poate esplica altfel intenţia lor, când ei într'o sală, unde sunt şi Maghiari, cântă acest cântec, în cari sunt cuvinte ca »barbari«, »despoţi« şi provocări ca »strigaţi« în lumea largă, că Dunărea-i furată« şi »preoţi cu crucea'n frunte, căci oastea e creştină«... etc. Sunt ignoranţi Românii — zise procurorul Kiss mai departe — pentru că nu vreau, să ştie, că Maghiarii au fost aceia, cari i-au mântuit de mânia Turcilor, dinaintea cărora »naţiunea română« şi-a aflat scut în puterea braţelor maghiare. Cu ce au răsplătit Românii aceste binefaceri?... Dar cu asta nu vreau să mă ocup mai detailat. (o! câtă deosebire între ocupaţie şi ştiinţă!) Cu toate aceste enunţări însă procurorul bate şi mai departe câmpii întunecaţi ai istoriei.

Cunoaştem — zise el cu glas trăgănat — evenimentele din 1848, ni proaspătă în amintire încă marinimositatea naţiunei maghiare arătată faţă de Români şi cu toate astea, ce răsunet a avut acest cavalerism între Români? Aceştia au răspuns cu represalii nedemne, au luptat în contra Maghiarilor şi n'au voit să recunoască nicicodată îndreptăţirea la existenţă a Maghiarilor. Noi am apărat pe Români cu vitejie, i-am împărtăşit de toate bunătăţile, pe duşmanii cari i-au atacat, i-am sfărmat cu vitejia braţelor noastre.... De reprivim în lungul istoriei (o! ce reprivire!) ne vom convinge, că tocmai Românii sunt aceia, pe cari i-am apărat şi i-am menajat mai mult.... Şi cu toate astea acuzaţii cântă cântecul, care ne batjocureşte, care agită pe Români în contra Maghiarilor. Cavalerismul nostru îl răsplătesc cu agitaţii. Căci evident, că astfel de cântec, prin care se revoacă stările dela 1848, n'are alt rost decât agitaţia.... Aceste fapte însă dovedesc, că la noi nu sunt stări normale (splendid adevăr!) şi mai ales în Blaj, vrând-nevrând trebue să ne facem convingerea, că sunt stări bolnave (cine poartă vina?) Şi cumcă această convingere mi-o întemeiez pe fapte, n'am decât să amintesc faptele îndrăsneţe ale studenţilor din Blaj, cari rup afişele în trei colori maghiare, lipite prin locurile publice (câtă naivitate!)... Nu pretind mulţumită dela Români pentru binele, ce li l'au făcut Maghiarii, dar am tot dreptul, să aştept respect şi dragoste dela ei! Românii însă nici asta nu ni-o dau, ci ei — precum o dovedesc acuzaţii - agită la ură împotriva neamului maghiar.. După toate acestea cer, ca acuzaţii, faţă de cari îmi susţin şi mai departe acuza, să fie pedepsiţi.

După acest rechisitor extrem de naiv şi de primitiv, tocmai fiindcă îi lipseşte materialul conştiu şi baza îndreptăţită morală, din care să izvorască, a urmat cuvântarea plină de entusiasm, întreţăsută cu idei bogate, cu cunoştinţe temeinice şi predată cu o rară elocuenţă a d-lui deputat *Dr. Iuliu Maniu.* E adevărat, ca n'a avut în faţă pe Esckine, dar cuvântarea sa măiastră s'apropie de sigur de discursul »peri ton stefanon«.

Vorbirea de apărare a d-lui Maniu.

I-au la cunoştinţă — zice d-l Maniu — retragerea acuzei faţă de cei patru acuzaţi, dar mă miră mult celelalte afirmări ale d-lui procuror, în cari nu găsesc nici o armonie şi cu atât mai puţin vre-o schinteie de adevăr. Pe ce baze slabe stă acuza d-sale o adevereşte faptul, că d-l procuror nu tinde, ca să-şi dovedească acuza, ci vrea să provoace simţăminte. Eu ştiu, că atunci, când e vorba ca să susţin un fapt ca acesta, trebue să-l dovedesc....

Protestez în contra afirmării făcute de d-l procuror, care în rechizitorul său a zis, că tot omul, care are cât de puţin simţ trebue să se întoarcă cu sufletul infiorat dela evenimentele provocate în 1848 de Români, protestez în contra tuturor insinuărilor nedemne, ce le-a făcut despre Români, nu numai ca apărător, ci şi ca Român... Eu mă voi ocupa numai cu acuza. Aceasta conzistă în aceea, că acuzaţii prin cântarea imnului nostru »Deşteaptă-te Române« ar fi agitat la ură pe Români împotriva Maghiarilor. Dar întreb: este oare popor pe suprafaţa pământului, care să nu se gândească la trecut?... Acest imn e concepţia ideală a ideilor de libertate şi dreptate, cari se agitau prin vremurile dela 1848 în toată lumea. E răsunetul care întruchipează în sine înviorarea şi rostul ideal al lozincelor menite, să fericească toate neamurile. Iar astăzi dacă-l cântă Românul, nu face altceva decât îşi reaminteşte acea chemare sfântă, pe care puternica liră a poetului a îndreptat'o către neamul românesc pe atunci, pe când acesta zăcea ca un ilot lipsit de conştiinţă, în lanţurile sclăviei. Acest imn cheamă pe cei invidioşi şi împrăştiaţi la unire, pe cei pătimaşi la virtute, pe cei laşi la vitejie, pe cei ce dorm nepăsători îi trezeşte la viaţă, pe cei ce se urăsc îi îndeamnă la iubire.... Poate deci o astfel de poezie să agite? Are »Deşteaptă-te Române« vr'un cuvânt, care să îndemne pe Români la ură în contra Maghiarilor?... N'are drept ba chiar şi datorinţă orice popor, care vrea să trăiască, să aibă astfel de poeziii? Se va gândi oare cineva, ca sufletul lui Andreiu Mureşianu să fie turburat în adâncul mormântului pentrucă a întrupat în aceste versuri dătătoare de viaţă cea mai sfântă chezăşie a vieţii omeneşti: *libertatea*? Nu cred, Onorat Tribunal! Şi cine o face, nu poate să nu blasfemieze memoria unui om, care şi-a făcut datoria faţă de omenire... Pentrucă în această poezie e vorba de »duşmani«, »barbari«, »despotism«, de »Dunăre furată«, de »preoţi cu cruce 'n frunte« şi de »libertate«, şi asta încă nu dovedeşte, că ar cuprinde agitaţie în contra Maghiarilor.... Sau doară, fiindcă poezia caută evenimente din trecut, conţine în urma acestui fapt agitaţie? Dacă-i aşa, atunci nu ne rămâne altceva, decât, ca orice poezie, care tratează întâmplări din trecut, să fie adusă înaintea tribunalului, fapt care în urmă ar aduce până şi pe »Tatăl nostru« pe banca acuzaţilor.

(Continuarea urmează cu posta de mâne).

Din dieta ungară. In ultima şedinţă a dietei, ţinută Marţi 22 l. c., dep. Hoitsy a prezentat raportul comisiunei financiare privitor la *proiectele reformei dărilor* şi la *proiectul congruei.* Aceste proiecte de legi vor fi desbătute după vacanţele Crăciunului. La sfârşitul şedinţei dep. Nagy a prezentat *două interpelaţii* urgente. Prima interpelaţiune are de obiect urcarea plănuită de guvern a contingentului de recruţi, iar a doua tratează de cazul ce s'ar fi întâmplat, că comandantul unui regiment de honvezi a interzis muzicei regimentului să şi dea concursul la o serbare »patriotică«.

Archiducele Francisc Ferdinand.

De un timp încoace pressa străină se ocupă tot mai mult cu persoana moştenitorul tronuluiui austro-ungar, trăgând din faptele cunoscute ale moştenitorului concluziuni asupra persoanei viitorului împărat şi rege. Intr'un număr recent marele ziar german »Frankfurter Zeitung« scrie iarăşi un articol mai lung, pe care îl resumăm în următoarele:

Archiducele Francisc Ferdinand — zice amintita foaie — are o judecată foarte clară şi prin urmare e obicinuit a cugeta şi judeca independent. Din această independenţă a cugetării şi judecăţii rezultă o altă calitate foarte preţioasă pentru viitorul regent al unui mare imperiu, darul de-a găsi pentru fiecare post omul potrivit. Archiducele examinează în toată tăcerea activitatea tuturor persoanelor mai marcante. El le cunoaşte activitatea şi din aceasta trage concluziuni asupra activităţii lor viitoare.

Din cauza acestei independenţe în judecarea faptelor şi a oamenilor arhiducele nu va cădea uşor în mrejile unuia sau altuia partid. Clericalii Austriei consideră astăzi pe arhiducele de omul lor. Şi aceasta este adevărat. Arhiducele nu este numai un om evlavios, ci el susţine cu partidul clerical legături mai strânse decât cu oricare alt partid. In camera austriacă se poate vedea foarte des un călugăr Benedictin, care se numeşte Pater Augustinus. Inainte de a întra în ordul Benedictinilor, călugărul acesta se numea Graf Galen, fusese odinioară ofiţer prusian şi mai târziu funcţionar guvernial în Westfalia. El este astăzi duhovnicul şi totodată omul de încredere în cele politice al archiducelui. Prezenţa călugărului Augustinus în camera austriacă stă în legătură aproape în totdeauna cu cestiunile dela ordinea zilei şi înseamnă un aviz pentru membrii partidului creştin-social.

Deşi susţine legături mai strânse cu partidul clerical, nu se poate însă zice că şi arhiducele ar fi clerical. Dacă ar exista în Austria partide burgheze, cari nu şi-ar bate capul cu nimicurile naţionale, archiducele de sigur n'ar întârzia a se apropia de aceste. Căci în politică urmăreşte numai un singur scop, şi ori cine îl ajută la ajungerea acestui scop, îi este binevenit. Acest scop este: *susţinerea poziţiei de mare putere a imperiului.*

E de tot greşit, a i-se pune în cârcă aşa numitele planuri »pan-austriace«, cari ar urmări ştergerea monarchiei dualiste şi »incorporarea Ungariei«. Archiducele nu va face nici când nici cea mai mică încercare de a zgudui bazele constituţiei ungare. Dar vai şi de acela, care ar în-

---

mat de un trunchiu bătrân; ochii cercetează desişurile; parcă-mi fug pe luciul albăstriu al zăpezii, şi ţăsăturile ramurilor parcă joacă în umbra, care tot mai mult le cucereşte.

Stau, aştept.

Şi dintr'odată inima-mi zvâcneşte scurt, apoi prinde a bate cu grabă. Un fâşiit nelămurit se aude, răzbate tot mai aproape... O umbră neagră se arată, se şterge, iar răsare...

Clipesc repede din ochi, îmi lărgesc pleoapele; întunerecul creşte.

Un ţap sprinten s'a oprit, cu capul şi coarnele înălţate, aproape de mine supt un arc negru. Cu botul întins, parcă miroase aerul; blana cenuşie luceşte apepe, tremurând. Se pregăteşte să se arunce, într'o copcă...

Nici nu ştiu cum ridic puşca; inima-mi bate iute în pieptul înflerbântat.

O bubuitură adâncă, care trece clocotind şi durue spre vale, sfărâmând tăcerea singurătăţii.. Dar numai o clipă... Sălbătăciunea se ridică tremurând, înalţă în sus capul, par' că soarbe aer, şi se repede... Picăturile de sânge fac dâră pe zăpadă...

Mă avânt dela locul meu; de dincolo se ridică Ştefănache. Imi pregătesc puşca; un glas detună: »Nu trage!« Şi văd pe Ştefănache lăsându-se pe brânci, trăgând din cizmă cuţitul, repezându-se.. S'a aninat de grumazul căpriorului, ridică mâna, o lasă iar o ridică, iar o lasă; şi sălbătăciunea îngrozită, cu greutatea în spinare, cearcă zadarnic să între în desiş; cu mugete lungi, sfâşiitoare, cade frământând sub copite zăpada sângerată.

Şi pentru o clipă iar se întinde tăcerea. Soarele a asfinţit. Un ger cumplit s'a lăsat deodată, şi negura par'că izvoreşte ca un suflet din fiecare copac. Suntem singuri, cu ţapul mort la picioare; privim cum pleoapele lunecă închizând ochii sticloşi. De abia mai vedem, întunerecul creşte-creşte..

Un zbor iute de pasăre, un ţipăt ascuţit, au trecut pe deasupra... In zăpadă par'că a tresărit ţapul... In urmă, spre casa pădurarului, poteca e o văgăună de întunerec...

Şi simt ceva în mine, ceva nedesluşit... Mă cuprinde o simţire străină, rece, dintrodată: parcă sunt vinovat de ceva!

De departe, de departe, dela casa din marginea pădurii poate, vine o trâmbiţare slabă, pierdută, de cucoş...

Mihail Sadoveanu.

cerca aşa ceva! Archiducele ştie, că partidul koşutist nutreşte în secret astfel de planuri şi din cauza aceasta dânsul nu agrează partidul independist şi e în contra oricărei pactări cu acest partid. Împrejurarea aceasta i-a şi scos faima de duşman al Maghiarilor. Nu este însă adevărat.

Timp mai îndelungat archiducele a fost foarte puţin iubit în armată. Era temut ca un critic sever şi necruţător. Deodată însă archiducele a început să facă o curăţire straşnică în sânul generalităţii austriace. Aproape în fiecare număr al monitorului oficial apărea pensionarea câte unui general ramolit. Ba într'o zi i-a succes archiducelui să delăture chiar pe şeful statului major de Beck, sub a cărui conducere învechită armata începuse să se usuce. Din momentul acesta archiducele a devenit aproape popular în armată. In întreg statul major al armatei nu există ofiţer, care să nu recunoască, că archiducele dispune de toate calităţile unui beliduce modern, calm, precaut şi hotărât. De parade şi alte lucruri de soiul acesta nu vrea însă să ştie nimic.

Bulgaria. — Marţi a fost înmânată representanţilor din Sofia ai marilor puteri o notă, care se referă la tonul brutal al discursului tronului turcesc faţă de Bulgaria. In notă se înşiră toate măsurile şi demersurile guvernului bulgar, cari dovedesc iubirea de pace a acestuia. Cu toate acestea însă, Turcia continuă cu înarmările, boicotează pe deasupra importul bulgar şi se sileşte să insulte Bulgaria. Nota se încheie atrăgând atenţiunea marilor puteri că, în asemenea împrejurări, Bulgaria trebue să se scuture de răspunderea pentru viitor.

Grecia. — Din Atena se anunţă, că la ultimul prânz parlamentar regele a declarat oaspeţilor săi, că *unirea Cretei cu Grecia* e de acum aproape asigurată. »Sunt fericit, a adăogat regele, că călătoriile mele în străinătate au avut acest rezultat chiar dacă sunt atacat de către pressa locală pentru că n'am luat cu mine pe ministrul responsabil«.

Serbia. — Din Belgrad se anunţă că tratativele dintre partide pentru constituirea unui cabinet de coaliţie continuă. O parte din deputaţi au cerut numai o reconstruire a unui cabinet Velimirovici, iar un guvern de coaliţie să se formeze mai târziu, când situaţia externă va impune Serbiei să între în acţiune. In acest caz, viitorul prim-ministru va fi şeful progresiştilor, Stoian Novacovici. După toate probabilităţile, această ideie va fi adoptată şi Milovanovici va continua să rămână ministru de externe.

STIRILE ZILEI.

— 12 Decemvrie v.

Reprezentanţa oraşului Braşov va ţinea Marţi în 29 ev. Mercuri în 30 Dec. n. o adunare generală. Inceputul şedinţei la oarele 3 p. m. La ordinea zilei sunt 35 obiecte.

Francisc Ferdinand în Italia. Din Roma se anunţă că archiducele Francisc Ferdinand a fost înainte de asta cu 8 zile în Piza, de unde a plecat la proprietăţile sale din Toscana pentru aranjarea unor afaceri de moştenire. Alaltăeri arhiducele s'a reîntors la Piza, de unde a plecat cu automobilul la Viena.

Distincţie. Protopopul gr. cat. al Timişorii, d-l Gheorghe *Tăilă*, a fost distins de Maj. Sa din prilejul serbării jubileului de 50 ani preoţie cu crucea de aur pentru merite.

Din Brad se comunică »Tribunei«, că procurorul din Deva, care în urma unui denunţ mizerabil s'a prezentat pe neaşteptate în gimnaziul din Brad, a constatat pe baza cercetărilor că arătarea făcută nu a fost altceva decât *o denunţare ordinară şi lipsită de temeiu.*

Epidemia tifusului în Sibiiu. Din Sibiiu ne sosesc ştiri mai liniştitoare cu privire la epidemia de tifus, care a încercat atât de greu poporaţiunea acestui oraş. După ultimul buletin medical publicat de ziarul »Sieb. D. Tageblatt« situaţiunea este următoare: Numărul bolnavilor a fost Mercuri de 374. Până eri, Joi, s'au mai îmbolnăvit 5 iar 7 s'au însănătoşat prin urmare au rămas cu ziua de eri *372 bolnavi.* Soldaţi bolnavi au fost cu ziua de eri *98.* Zilele viitoare — scrie »Sieb. D. Tgbtt.« — vor fi dimişi din spitalul civil vreo 50 bolnavi însănătoşaţi, deasemenea un număr mai mare şi din spitalul militar.

Procese şi Perchiziţii. In un nou proces de pressă al ziarului slovac naţional *„Norodny Noviny"* au fost condamnaţi funcţioarul de bancă Andrei *Obach* la 8 luni temniţă de stat şi 800 cor. amendă în bani, iar Iosif Csipcr la 3 luni temniţă de stat şi 300 cor. amendă în bani,

Marţi seara a fost din nou perchiziţie la »*Tribuna*«, căutându-se nişte manuscripte despre meetingul din Băcău şi »Criza orientală«.

Drept rescumpărare a felicitărilor de Anul Nou 1909, au întrat pentru *„Muzeul Asociaţiunei"* următoarele contribuiri: Iosif Sterca Şuluţu, prezid. Asoc. cor. 10, Parteniu Cosma, dir. executiv cor. 10, Dr. Liviu Lemény, advocat cor. 10, Dr. Eusebiu R. Roşca, dir. semin. cor. 10, Dr. Ilarion Puşcariu, Arhimandrit cor. 10, Nicolau Ivan, asesor consistor cor. 4, Dr. At. Marienescu, jude de tablă în p. cor. 4, Arseniu Bunea, secretar cor. 3, Nicolau Togan, protopop cor. 3, Dr. Vasile Bologa, dir. şcolar cor. 3, Dr. Dumitru Ştefan, advocat cor. 3, Oct. C. Tăslăuan, secretar 3 cor. In total: Cor. 73. *Sibiiu*, în 24 Decemvrie 1908. Prezidiul Asoc.: *Iosif Sterca Şuluţu.*

Dela Academia Română. Astăzi, Vineri, Academia Română va ţinea o şedinţă publică, în care d-l Dr. V. *Babeş* va ceti o comunicare despre »Problemele turbării«.

Societatea muzicală românească »Dolna« organizează Duminecă în 21 Dec. v. în sala Apollo din Turnu-Severin a 2-a şezătoare. După executarea mai multor coruri d-l Al. *Brătescu-Voineşti* va ceti părţi din operile sale.

Infrângerea şovinştilor la Buziaş. Din Buziaş, comitatul Timişului, i-se telefonează »Drapelului«, că Marţi au avut loc alegerile pentru Reprezentanţa comunală, sfârşindu-se cu o derută complectă a şovinştilor. S'au aliat Românii cu Germanii şi au compus o listă comună, din 4 Români şi 4 Germani. Lista aceasta a întrunit 170 voturi, pe când lista contrară — a şovinştilor — deabia vreo câteva voturi.

Soldat ungar împuşcat la graniţă. Din Timişoara se anunţă, că pe sentinela Ioan Francen, caporal din regimentul 33 de infanterie, de origine din Jebel, l'au aflat împuşcat la locul de pază. Se crede că el a fost împuşcat de pe ţărmul sârbesc. Cercetările s'au început deja.

Bucuria Olandei. Medicii reginei au predat guvernului următorul anunţ oficios: »Suntem în plăcuta situaţie de a aduce vestea de bucurie că Majestatea Sa Regina e în stare binecuvântată. Ceeace contribue şi mai mult la bucuria noastră e, că Majestatea Sa se află deplin sănătoasă«. Ministrul preşedinte a cetit acest anunţ în cameră şi deputaţii au luat cu bucurie la cunoştinţă vestea cea bună. Preşedintele camerei a ţinut cu aceasta ocaziune un discurs, în care în numele camerei îşi exprimă speranţa, că cu ajutorul lui Dumnezeu îmbucurătorul eveniment va decurge fără nici un pericol.

Demonstraţiuni în teatrul naţional sârbesc. Luni seara s'a reprezentat în teatrul naţional din Belgrad piesa »Hagi Loia«, al căreia autor, Nusic, este unul din şefii mişcării anti-austriace. Piesa are o tendinţă duşmănoasă Austriei se prevedeau deci demonstraţiuni Cu toate astea prinţul de coroană sârbesc George a azistat la reprezentaţie până la sfârşit, aplaudând de repeţite ori. Când s'a cântat după scenă marşul »Hoch Habsburg« şi când a apărut pe scenă un soldat austriac, publicul a început să fluere. Prinţul de coroană a aplaudat viu şi atunci când autorului piesei i-s'a dat cadou o *puşcă* cu observarea, ca în viitor să scrie cu această *„peană"*. In cercurile diplomatice e criticat prinţul de coroană pentru această lipsă de tact.

Cea mai nouă afacere de dragoste a prinţului de coroană sârbesc Gheorghe e de prezent obiectul de conversaţie în Belgrad. Un căpitan de artilerie, cu a cărui soţie prinţul Gheorghe sta în relaţiuni, a ajuns în posesiunea unor epistole, pe cari prinţul lo-a scris nevestei acestuia şi cari sunt foarte compromiţătoare pentru prinţ. Căpitanul de artilerie a cerut prinţului clarificări dar a primit drept răspuns, — o palmă zdravănă, — un fapt de altfel obicinuit la curtea regală sârbească.

Târnava-mare, în 16 Dec. 1908.

Românii şi şcoala din Şeica-mare. Inainte cu 35—40 ani Românii din opidul *Şeica mare*, deşi împărţiţi în două confesiuni, în privinţa politică s'au unit într'un singur mănunchiu, aşa încât ani dearândul având ei majoritatea au ajuns ca conducători în fruntea comunei politice; şi aceasta graţie conducătorilor inteligenţi cari cu multe jertfe iau smuls din ghiarele Saşilor. Şcoală aveau numai una „unită, fiind uniţii în majoritate cum sunt şi astăzi şi materialminte mai bine situaţi.

Invăţătorul se plătea cinstit şi regulat, iar şcoala îşi făcea treaba sa bună. In timpurile mai recente au venit însă în parochia greco-ortodoxă preoţi tineri şi cel dintâiu lucru ce l'au avut în vedere, a fost despărţirea şcoalei, făcând în chipul acesta două sărăcii goale, pe cari de abia le pot susţinea cu ajutoare deosebite şi până în ziua de azi nici unii n'au regulat salarele învăţătoreşti după noua lege şcolară Apponyi.

Şcoala de repetiţiune nu se ţine, fiindcă copii au trecut la şcoala de stat. Se spera că în urma primejdiei şi a lipsei se vor uni cu şcoala iarăşi. da de unde? Actualul preot ortodox român a mers ceva mai departe, n'a admis ca naşi la botezul unui prunc ortodox uniţi, cum se poate adeveri din cazul următor, anume:

In 13 a l. c. st. n, n'a voit să boteze copilul lui Ioan Novac a lui Nicolae, care avea de naş pe unitul Ion Tolciu măcar că acesta i-a spus verde şi limpede preotului »părinte doar noi suntem toţi Români« la ce preotul i-a răspuns că îl opresc canoanele şi că în privinţa aceasta s'ar fi cerut inviaţiuni dela consistoriul din Sibiiu.

Din întâmplare a fost o femeie ortodoxă română. care din necesitate a funcţionat ca naşă şi în felul acesta s'a putut increştina copilul. Altcum ca preotul să nu poată veni în conflict cu canoanele se poate folosi de Sârbi şi Bulgari ortodoxi, cari adeseori petrec sau trec prin opidul Şeica-mare cu zarzavaturi. E drept că e preot tânăr abia de câteva luni, cu toate acestea însă ar fi trebuit săşi conzulte matricula botezaţilor din parochia sa, ar fi aflat acolo inviaţiunea de lipsă primită — poate prin uz — de predecesorii săi şi n'ar fi trebuit să mai bată câmpii până la Sibiiu. — Eu nu înţeleg cum un om cu mintea sănătoasă poate crede să frângă legăturile do consângenitate, afinitate şi convieţuire ce există de secoli între poporul compact unit şi neunit din Şeica-Mare pe calea cercată şi motivul încercat de preotul Moruşcă şi în locul bunei înţelegeri a frăţiei şi păcii de până acum să samene zăzanie, ceartă şi ură în inimile acestui popor!

Zău nu pricep! Mi-se pare că gândul tăinuit al preotului ortodox român Moruşcă — rău gând — Dumnezeu nu i-l împlineşte,— e de a separa şi isola poporenii săi de cei uniţi şi poate ai alipi lângă Saşi nu doar ca să-i facă luterani — precum se mai făcuse alipirea aceasta cu ocaziunea şi în cauza comasărei de predecosorul lui, Ciuruga, când a rămas sar ina pe umerii uniţilor, că să apere interesele economice naţionale ale tuturor Românilor din Şeica-mare...

Veritas.

Am dat loc corespondenţei de mai sus pentru că caracterisează tristele urmări pentru cauza comună a şcoalelor şi a culturii noastre din cauza nepriceperii şi a micimii unor oameni, cari nu văd mai departe de cât lungul nasului lor şi baga intrigi adeseori pentru lucruri de nimica, cari turbură buna armonie şi hrănesc confesionalismul. De multe ori şi un zel prea mare rău aplicat strică mai mult decât poate folosi. In privinţa aceasta se păcătueşte şi de o parte şi de alta. Şi cine suferă? Cine are pagubă? Cauza noastră comună, poporul nostru, care ca în Şeica mare se alege dintr'o şcoală bună comună cu două sărăcii goale — cum zice corespondentul de mai sus. Aici este terenul pentru superiori, să supraveghieze şi să susţină echilibrul în interesul comun românesc calmând fără alterarea drepturilor confesiunei respective excesele de zel şi ambiţiunile rău plasate.

Varietăţi.

Preşedintele institutului britanic al fierului şi oţelului Hugh *Bell* prezice pentru navigaţie cuceriri mari, prin înlocuirea vaporului cu electricitate. *Vaporul* cu electricitate ar fi după părerea sa aceea ce e automobilul faţă de celelalte mijloace de tracţiune pe uscat. Si asta se va întâmpla în scurtă vreme (unde n'a încăput electricitatea?)

Un alt inginer englez prezice că în cel mult 25 de ani vom putea avea un vapor, care să străbată Oceanul Atlantic în mai puţin de o zi făcând cel puţin 64 kilometri pe ceas. Acest vapor ar avea 400 metri lungime, 7 metri adâncime (întrare în apă) şi 30 metri lărgime.

Acest vapor ar avea un reservoriu de apă de o capacitate de 2500 de tone, ţinut vecinic plin şi putând fi golit la nevoie în 20 minute. Greutatea lui va fi de 65,000 de tone. Ar avea o putere de 170,000 de cai şi ar fi încăpător pentru 6700 călători.

Ar costa însă 85 milioane de lei.

*

In Franţa, ţara în care acum populaţia e în descreştere, sunt mai multe societăţi, cari se ocupă cu *problema repopulării.* S'a constatat că ofiţerimea dă un mai mare procent de celibatari decât funcţionarii publici, car prin numărul lor (1 milion) sunt cel mai primejdios vrăjmaş al familiei.

Dintre ofiţeri jumătate sunt celibatari, cât priveşte cealaltă jumătate, de căsătoriţi, abia se vine câte-un copil de fiecare. Un duşman serios al familiei în Franţa sunt apoi femeile cu moravuri uşoare, foarte numeroase. Intr'unul din departamentele mari ale Franţei jumătate din femei sunt nemăritate. Şi »văduvele« sunt aşa de multe fiindcă sunt mulţi celibatarii.

*

S'a vorbit mult de virtuţile femeei japoneze, dar s'a amintit mai puţin de suferinţele şi de jertfele, cu cari ea îşi rescumpără titlurile atâtor virtuţi. Situaţia ei ca soţie e de plâns. E dispreţuită, e un fel de servitoare-roabă a casei.

In faţa legei bărbatul, pe orice motiv poate divorţa; femeia niciodată. In caz de divorţ copiii trec la bărbat. Adulterul nu există decât pentru femeie; bărbatul îşi poate ţinea concubină.

Pe când în Statele-Unite femeia e totul, în Iaponia e nimic.

E destul de trist pentru învingătorii Ruşilor şi pentru amicii de azi ai civilizaţilor Americani!

M.

ULTIME ŞTIRI.

Londra, 25 Dec. Ziarul „Times" află din Constantinopol ammunte cu privire la memorandul înaintat Mercuri marelui vizir. In acest memorand se declară că Austro-Ungaria se învoieşte la urcarea vămilor cu 15%, la închiderea oficiilor postale pe teritorul Turciei şi la abzicerea patronagiului asupra catolicilor albanezi. In cercurile turceşti se crede însă că Poarta va refuza aceste oferte, dacă nu se vor da şi despăgubiri în bani.

Constantinopol, 25 Dec. Ambasadorul austro-ungar a exprimat Porţii regretele sale asupra pasagiului din discursul Tronului, în care se vorbeşte despre Austro-Ungaria.

Bibliografie.

St. O. Iosif. „*Zorile*" Dramă istorică în două acte şi în versuri. Preţul 1 cor (10 b. porto).

„*P. Ispirescu*" Poveştirile unchiaşului sfătos. 1 cor. 50. (10 b. Porto).

Vasile Alexandri. Ediţia II din opere com lete. *Teatru I.*

De cuprinsul următor:

„Şoldan Viteazul", Mama Angheluşa", „Herşcu Boccegiul", „Clevetici", „Sandu Napoilă", „Surugiul", „Ion Păpuşariul", „Cucoana Chiriţa" „Barbu Lăutaru", „Paraponisitul", „Kera Nastasia« „Haimana", „Gură-Cască", „Stan Covrigariul", „Vivandiera", „Pacală şi Tândală", „Scara mâţei" „Craiu nou", Harţă Răzăşul", „Ramăşagul", „Peatra din casă", „Nunta ţărănească", „Chiriţă în Iaşi", „Chiriţa în Provincie".

Preţul 1 cor. 50 b. (20 bani porto

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu
Redactor respons.: Victor Branisce.

„Călindarul Plugarului“.

A apărut în editura tipografiei A. Mureşianu din Braşov **„Călindarul Plugarului“ pe 1909.**

Cu apariţiunea lui pe 1909 **„Călindarul Plugarului“** întră în al 17-lea an al existenţei sale.

Convins fiind că cetitorii acestui călindar îi vor face şi de rândul acesta o bună şi caldă primire, invităm pe toţi, dela ţăran până la fruntaşii dela oraş, cu frăţească dragoste să-l cumpere, să-l citească şi să-l răspândească, ca pe un călindar de care nimănuia până acuma încă nu i-a părut rău că a dat pentru el puţinii bani ce-costă.

In partea întâia a **„Călindarului Plugarului“**, aducem datele calendaristice în toată estensiunea, după cari urmează îndrumările necesare, privitoare la postă, telegraf, la taxele pentru timbre, competinţe etc. Urmează apoi tabela târgurilor din Ardeal, Bănat şi ţara ungurească după datele oficiale ale ministerului ung. de comerciu. Târgurile sunt indicate atât după alfabet, cât şi după lunile anului.

Partea economică conţine următoarele: Aşternutul vielor. Ingrăşatul vitelor. (I. Georgescu). Să ţinem o rânduială anumită la nutrirea vitelor. (A. Nistor). O prelegere poporală despre alegerea şi pregătirea seminţei, de A. Boldor. Animale folositoare şi stricătoare plugăritului şi grădinăritului, (I. Georgescu). Economia şi seceta, (I. Georgescu). Poveţe.

Partea literară are următoarele articole: Baronul lui Toma Vulture, (de I. Rodina). Florile dalbe, (colindă, de V. Alexandri). Sărbători vesele, (de Th. Popovici-Griviţa). Jubileul „Gazetei Transilvaniei“. Poesii poporale. (Constantin Manu. învăţ.). Anecdote si glume: Păn' mi-a eşit părul prin căciulă.... Dada toşi a murit.... De-ahala... Luaţi-l dacă-i al vostru... Ce a zis David?... Mai mare decât mine nimeni nu-i pe lume. E butrin saracul. Năduful cel mare şi răzbunarea femeei. Mătuşa dela stână. Multe şi de toate. Sfaturi de ale bucătăriei pentru femeile econoame.

Printre articolele de mai sus sunt mai multe ilustraţiuni representând pe neuitaţii Metropoliţi Iosif Sterca Şuluţiu şi Andreiu br. de Şaguna, pe Simeon Bărnuţiu şi Avram Iancu. „Gazeta de Transilvania“ (apărută în anul 1838) şi pe directorii ei dela înfiinţarea ei până în ziua de azi etc.

Călindarul Plugarului costă **40 bani (fileri)** esemplarul plus porto postal de 10 bani.

Banca Naţională a României.

Situaţiune sumară.

Activ:

1907 8 Decembre		1908 29 Novembre	1908 5 Decembre
137.019,399	97249399 Reser. metal. aur 91138965 / 39770000 „ Trate aur 37300000	128.912,497	128.438,965
817,908	Argint şi diverse monede	523.916	588,226
88 055,811	Portofoliu Român şi străin. . . .	83.105,100	81.023,085
13.163,900 / 17.909,196	*Impr. contra efec. publice 15939500 / „ „ „ în cont-corent 17250898	33 792,080	33 190,398
11.999,86	Fonduri publice	11.999,914	11.999.914
15 717,546	Efectele fondului de reservă . . .	15 372,463	15.372.463
3 248,621	Efect. fond. de amort. imob. şi mater.	3 196.121	3.196,121
5.928.324	Imobile	5.970,123	5.970,297
640.814	Mobilier şi Maşini de Imprimerie .	701.886	701 648
804.287	Cheltueli de Administraţiune . .	787,609	797.605
104.907 674	Depozite libere	100.992,034	101.337 734
3.194,849	Conturi curente	4.569,866	7 936 954
29 097.157	Conturi de valori	30.168 688	27.135 580
432 505.347		420.092 297	417.688,990

Pasiv:

1907 8 Decembre		1908 29 Novembre	1908 5 Decembre
12.000.000	Capital	12.000,000	12.000,000
23 329 895	Fond de rezervă	25.202.197	25.202.197
3 534.606	Fondul amortis. imob. şi material .	3.794,654	3.794,654
284.448.110	Bilete de Bancă în circulaţiune . .	274.076,070	271.243 310
2 077,070	Profituri si pierderi	2 190,642	2.190,642
2.207 992	Dobânzi şi beneficii diverse . . .	1.836 700	1.920,455
104 907 674	Depozite de retras	100 992,034	101 337 734
432.505 347	Scomptul 5% / * Dobânda 5½%	420.092.297	417.688 990

